

Zprávy, informace, oznámení

Ze zasedání Kolegia rektora UP

V úvodní části jednání Kolegia rektora UP 25. 3. 1999 seznámil PhDr. J. Schneider, ředitel Academia filmu Olomouc '99, přítomné se stavem příprav festivalu, který proběhne ve dnech 3. až 6. 5. 1999. Jak zdůraznil, koncepce letošního ročníku vychází ze snahy zvýšit jeho přitažlivost jak pro tvůrce a účastníky z jednotlivých oblastí vědy a filmu, tak i pro širokou univerzitní a olomouckou veřejnost. Rámcově informoval o hlavním i doprovodném programu festivalu, který se letos usku- tečně převážně v prostorách Zbrojnice (IC UP) a který budou provázet některé nové akce, odlišující letošní AFO '99 od předcházejících ročníků (např. udělení *Ceny za celoživotní dílo* L. Nilssonovi, „vizitky tvůrců“ ve filmovém klubu v kině Metropol, „Kulturní den“, jehož organizace se ujali studenti UP aj.) Připomněl problémy spojené s medializací festivalu a se zajišťováním jeho sponzorů a požádal členy Kolegia rektora UP, aby podpořili průběh AFO '99 svou aktivní účastí a doporučili dalším pracovníkům a především studentům UP, aby využili příležitosti, kterou jim skýtá letošní festivalová nabídka.

Ing. J. Jírka, kvestor UP, v další části jednání informoval o výsledku hospodaření UP za rok 1998. Jak uvedl, univerzita v loňském roce skončila s přebytkem cca 970 tisíc, přičemž většina fakult (s výjimkou deficitu FTK UP) vykazala vyrovnanou hospodářskou činnost. Další informace se týkaly stavu jednotlivých fondů a výše státní dotace MŠMT ČR pro UP na rok 1999.

V diskusí ke zpracování *Organizačního řádu UP* se členové Kolegia rektora UP dotkli otázek míry centralizace a decentralizace univerzity, především v oblasti personální a mzdové. Rektor UP prof. L. Dvořák, CSc., navrhl, aby byly připraveny podklady pro věcnou a konkrétní diskusí o rozsahu fakultních, resp. celouniverzitních pravomocí.

Jen několik řádků

O diferenciaci

„Už zdravý rozum říká, že vysoké školy se musí ještě více diferencovat. Potřebujeme jistě vynikající research universities... Podle čeho se poznají? Předně podle toho, jak pečlivě si vybírají své učitele i studenty. Jak intenzivně dokážou spolupracovat s Akademií věd a se zahraničím... Všechny doktorské a diplomové práce musí být takové, aby se jimi škola sama chlubila na veřejnosti, třeba právě na internetu.“

Vedle těchto vlajkových lodí české vědy, techniky a umění potřebujeme ovšem dnes i vysoké školy řekněme „provozní“. Nejenom pedagogické, ale i lékařské, právnícké a technické fakulty už dnes vzdělávají většinou pro praxi. Dobrá vysoká škola této kategorie nemusí mít ve všech oborech habilitační oprávnění a doktorské studium...“ (J. Sokol, *Vesmír* 1999/3, str. 125)

Na naší univerzitě jsou pracoviště obou typů, provozní i výzkumná. Diferenciace tu nastává na úrovni kateder, ústavů, klinik a oddělení. V úhrnu se pak promítá do úrovně fakult. Na jedné straně např. Laboratoř růstových regulátorů PřF UP a ÚEB AV ČR, na straně druhé třeba Katedra aplikované lingvistiky FF UP. Mezi těmito krajními typy jsou všechna pracoviště ostatní. Konají pedagogickou, výzkumnou, ale i léčebně preventivní a diagnostickou činnost současně. Některá naše pracoviště jsou již více let na vlajkové lodi naší univerzitní flotily a brázdí mezinárodní vody.

Víte podle čeho je rozeznáte? Patří k nim vaše pracoviště? Dovedete jich jmenovat alespoň deset? M. Hejtmánek

Jak dále rektor UP sdělil, na 13. 4. 1999 je připraveno setkání akademické obce UP, jehož začátek v aule Právnické fakulty UP byl stanoven na 14.00 hod. Připomněl také blížící se výročí 17. listopadu a dal ke zvážení formy jeho důstojného připomenutí. Dále informoval o možnostech a termínech účasti v soutěži o granty japonské vlády, o nabídce Mellonovy nadace, mimořádné veřejné soutěži Grantové agentury ČR a o vyhlášení ceny *European Latis Prize 1999*. Seznámil členy kolegia také se zněním otevřeného dopisu předsedů akademických senátů fakult UP ministru školství a s přípravami směrnic UP, která by zamezila využívání univerzitního vybavení k soukromému podnikání zaměstnanců UP. Jak dále uvedl, rozhodl se požádat Akademický senát UP o změnu v již schváleném *Katalogu prací*.

Prorektor UP RNDr. J. Tillich informoval o návrhu harmonogramu na školní rok 1999/2000 a předběžně i o stavu přihlášek ke studiu na příští školní rok.

-mav-

Kandidáti pro volby do Akademického senátu FTK

Akademičtí pracovníci:

RNDr. L. Bank, Mgr. M. Doleží, MUDr. R. Dvořák, RNDr. M. Janura, Dr., Mgr. I. Jirásek, PaedDr. M. Kalabis, doc. V. Karásková, CSc., ing. H. Kotíková, PhDr. F. Mazal, CSc., MUDr. M. Petr, RNDr. M. Přidalová, PaedDr. V. Štek, Dr., doc. D. Tomajko, CSc., Mgr. J. Urban.

Studenti:

M. Bauerová, R. Blažejová, P. Boudová, Z. Hanáková, O. Němeček, T. Sargánek, T. Spoustová, E. Troszková.

Připomínáme, že první kolo voleb do Akademického senátu Fakulty tělesné kultury UP se uskuteční ve dnech 6. a 7. 4. 1999.

-mav-

Pozvánka na koncert

Katedra hudební výchovy PdF UP pořádá 7. 4. 1998 v Muzeu umění pěvecký a klavírní koncert T. Pavlíka, studenta 2. ročníku, a M. Netopilové, studentky DS v oboru klavír a zpěv. Klavírní doprovod je v podání L. Pulcherta, jako host vystoupí R. Mlynář.

Začátek koncertu je v 18.30 hod.

-red-

Univerzitu navštíví Sławomir Mrozek

Ve čtvrtek 15. 4. 1999 navštíví Olomouc a Univerzitu Palackého světoznámý dramatik, afarista, fejetonista, autor kresleného humoru Sławomir Mrozek. Se svými příznivci se setká v aule Filozofické fakulty, Křížkovského 10, ve čtvrtek 15. 4. v 18.00 hodin.

Vstup volný, vítána i široká veřejnost!

-pol-

Konkurz pro zájemce o sborový zpěv

Komorní pěvecký sbor Univerzity Palackého *Nota Bona*, který působí v Olomouci již třináctý rok a má za sebou řadu koncertů jak doma, tak v řadě států Evropy, pořádá pro zájemce o sborový zpěv každoroční konkurz, který proběhne ve zkušebně sboru v prvním patře budovy Katedry dějin umění FF UP na Křížkovského ul. 13 dne 6. 4. 1999 od 19.30 hod.

-les-

Volná místa na kolejích

Zájemci o volná místa na kolejích včetně studentů bez nároku na kolej se mohou hlásit u referentek jednotlivých kolejí – na koleji Šmeralově, tel. 563 8026, na koleji J. L. Fischera, tel. 563 8025, na koleji B. Václavka, tel. 563 8024, a na koleji E. Rošického, tel. 5229402. Informace budou poskytnuty rovněž v ubytovací kanceláři SKM, tel. 5226057, příp. 563 8009.

-sta-

Nabídka stravy v menze

SKM UP nabízí studentům, zaměstnancům i cizím strážníkům možnost stravy v menze za výhodných cenových podmínek. Informace na tel. 563 8021 u p. Vodrážkové.

-sta-

Možnosti rekreace

SKM UP nabízí studentům, zaměstnancům i ostatním zájemcům rekreaci za výhodných cenových podmínek ve středisku Horní Údolí u Zlatých Hor. Pobyt je vhodný pro rodinnou rekreaci, kolektivní i organizované ubytování dětí školských a zájmových zařízení. Je taktéž vhodné pro alergiky a astmatiky. Ve středisku je možné využít tělocvičnu, saunu, klubovnu. Je zde možnost krásných vycházek a auto-výletů do okolí. Nabízíme všem celodenní levnou stravu i možnost vlastního vaření. Pro zaměstnance UP a jejich rodinné příslušníky jsou výrazné slevy!

Bližší informace poskytnou pracovníci ubytovací kanceláře SKM, tel. 5226057.

Těšíme se na váš zájem.

-sta-

Dnem 31. 3. 1999 byl ukončen příjem soutěžních prací do veřejné literární soutěže pro studenty UP, kterou v oboru poezie, próza, drama a esej vyhlásil rektor UP ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit jim dialog s poskytovateli jejich práce. Výsledky soutěže nyní posoudí a ke konci května 1999 oznámí odborná porota. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

-mav-

Foto -tj-

Upozornění redakce

Redakce Žurnálu UP upozorňuje, že vzhledem k velikonočním svátkům vyjde příští číslo univerzitního týdeníku až 16. 4. 1999 (uzávěrka 13. 4.).

-red-

Zprávy, informace, oznámení**Horká kaše**

Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP zve na slavnostní premiéru filmu *Konvikt – místo setkání aneb Horká kaše*. Jde o dvacetiminutový dokumentární snímek scenáristky a režisérky T. Lazorčákové o studentských akcích pořádaných v květnu 1998 a o budoucnosti jezuitského konviktu.

Uvedení snímku proběhne ve středu 14. 4. 1999 v 17 hod. ve filmovém sále FF UP, Křížkovského 8.

-red-

Rozhovor**O finské poezii, české literatuře a internetu**

V úterý 16. 3. se na Katedře polonistiky FF UP uskutečnila přednáška **prof. Andrzeje Zawady** na téma *Charakteristiky evoluce nejnovější polské prózy*. Při této příležitosti jsme panu profesoru položili několik otázek:

V roce 1971 jste absolvoval polonistiku na Vratislavské univerzitě, kde jste dnes profesorem polské literatury 20. století. Můžete nám říci něco o vratislavské slavistice a polonistice?

Základní rozdíl je v tom, že vy zde máte fakultu filozofickou, pod kterou spadá také slavistika, a u nás slavistika a polonistika patří k samostatné fakultě filologické. Filozofie se vyučuje na fakultě společenských věd. Na naší univerzitě je také bohemistika, která vznikla jako obor teprve před několika lety.

Překládáte finskou poezii. Co se vám na ní nejvíce líbí?

Finská poezie je osobitá, velmi odlišná od evropské. Psaná finská literatura je velmi mladá, vznikla asi teprve před 150 lety a ještě v současné době jsou v ní cítit lidové motivy. Má rytmus magických zaklínadel dávných šamanů a velmi se podobá Kalevalu – národnímu eposu. Je blízká přírodě, prostá oší abstrakce.

Věnujete se literární kritice a píšete také rozhlasové pořady. Jakého jsou typu?

Když jsem psal rozhlasové hry, nyní mám ale vlastní pořad, ve kterém komentuji nějakou nově vydanou nebo i starší, ale zapomenutou knihu.

Jaké knihy rád čtete?

Mám rád polské klasiky – Kochanovského, Mickiewicze, Slowackého, ale nemohu říci, že se mi líbili vždycky. Jsou to díla, která oceníme až se určitou životní zkušeností. Na takových knihách by mělo být například otištěno varování: povoleno od třiceti let.

Co jste četl a co se vám nejvíce líbilo z české literatury?

Nejraději mám Hrabala, dokonce víc než Kunderu. Od Kundery jsem přečetl několik knih, dobře se čtou, je v nich obsažena určitá životní moudrost, ale přesto mám Hrabala raději. Když jej čtu, mám pocit, že v každé větě se dotýká jádra věci a zároveň svou ironií a humorem dokáže zůstat tak nějak nad věcí. Jiné české autory dost dobře neznám. Ještě snad Škvořeckého, který se mi také velmi líbil a Seiferta, Holana a Halase, s jejichž poezií jsem se setkal v šedesátých letech.

Jaký je váš názor na internet a jeho vliv na literaturu?

Nevím ještě, jaký má význam pro literaturu, ale pro čtenáře je to přínosné. Je to velmi pohodlné. Mně jako čtenáři to hodně usnadňuje práci, protože mám snadný přístup k textům z téměř celého světa. Neobávám se, že by internet mohl nahradit klasickou knihu.

Za rozhovor poděkovali

studenti II. ročníku Katedry slavistiky FF UP.

Bronzové medaile**J. Janského na PřF UP**

Bronzovou medaili MUDr. Jana Janského oceňuje Český červený kříž desateronásobné dárcce krve. Na zasedání Akademického senátu PřF UP 24.3. již tradičně předal děkan fakulty doc. J. Lasovský, CSc., toto vyznamenání Mgr. P. Veleckému z Katedry experimentální fyziky PřF UP a studentu J. Horníčkoví. Při této příležitosti jim poděkoval za lidský přístup, kterým reprezentují Univerzitu Palackého na veřejnosti. Současně byly předány dárky od fakulty a Červeného kříže.

-juk-

Stručně

Katedra filozofie CMTF UP pořádala 24. 3. přednášku **Nietzschova nemorální ontologie**, kterou přednesl doc. PhDr. P. Kouba, ředitel Ústavu filozofie a religionistiky FF UK v přízemí budovy CMTF UP.

V učebně U1 FF UP (Křížkovského 8) uvedl 30. 3. doc. L. Kundera třetí přednášku z cyklu **Německé barokní drama a poezie**.

Na úterý 6. 4. v 16.00 hod. připravil Český rozhlas Olomouc diskuzi **k problematice financování vysokých škol**, které se zúčastní také rektor UP prof. L. Dvořák, kvestor UP ing. J. Jirka a předseda AS UP RNDr. J. Kvapil.

-mao-

Události**X. Rozmaričovy soudně lékařské pracovní dny**

Ve dnech 28. a 29. 1. 1999 se pod záštitou děkanky LF UP prof. J. Mačákové, CSc., a ředitele FN v Olomouci doc. V. Rýznara, CSc., konaly v Karlově Studánce **X. Rozmaričovy soudně lékařské pracovní dny**. Pořádal je Ústav soudního lékařství a medicínského práva LF UP a Ústav soudního lékařství FN v Olomouci za neodmyslitelné podpory 29 sponzorů. Počet 150 účastníků byl zatím největší u akcí konaných v ČR. Tradičně se (i aktivně) zúčastnilo několik kolegů ze Slovenské republiky. Na pracovních dnech odeznělo třicet tři přednášek a byly prezentovány tři poster. Tematicky byly pokryty

všechny důležité úseky současného soudního lékařství a toxikologie. Organizátoři si vážili aktivní účasti odborníků z jiných medicínských disciplín. Krásné prostředí lázní v srdci zasazených Jeseníků a vstřícnost pracovníků lázní vytvořily důstojný rámec pro uctění památky prof. MUDr. Adolfa Rozmariče, zakladatele olomoucké soudně lékařské školy a nezapomenutelné osobnosti lékařské fakulty i Univerzity Palackého.

Prof. A. Kosatík, CSc.,
LF UP

Mladí geografové z Evropy jednali na Přírodovědecké fakultě UP

Dokončení ze str. 1

Nedělní závěrečné setkání mladých geografů celkově zhodnotilo průběh regionální konference. Diskuse se dále zaměřila na probíhající projekty a plány do nejbližšího období (příprava výročního kongresu v Utrechtu, aktualizace databáze a www stránek EGEA aj.). Všichni zúčastnění se shodli, že konference splnila své hlavní cíle (získání informací o studiu geografie na evropských univerzitách, prezentace geografie na PřF UP v Olomouci i univerzity samotné, města Olomouce a jeho širšího okolí, stejně jako České republiky, navázání nových kontaktů mezi studenty). Bylo navrženo, aby se východoevropský regionální kongres v r. 2000 konal ve Wroclawi.

K úspěchu ojedinelé akce přispěl obětavou prací šesti členů organizačního výboru studentů geografie na PřF UP (L. Navrátil, M. Košulíčková, D. Vojáčková, S. Bařinová a L. Juříková) pod vedením své předsedkyně. Děk organizátorů patří vedení PřF UP, katedře geografie, České geografické společnosti a sponzorům (Pivovar Litovel, Mlékárna Kunín, Pekárna Hanka).

A. Kozáková,
předsedkyně organizačního výboru,
doc. M. Vysoudil, CSc.,
vedoucí Katedry geografie PřF UP

Jindřich Štreit vystavuje

V úterý 16. 3. byla za účasti autora zahájena v nové galerii Pedagogické fakulty UP *Výpad* na Zerotínově náměstí v Olomouci výstava fotografií Jindřicha Štreita *Cesta ke svobodě*. Jedná se o fotografický cyklus postihující cestu drogově závislých k vnitřní svobodě.

Autor mj. připomněl své osobní vazby ke galerii *Výpad*, neboť v téže budově před třiceti lety sám studoval na Katedře výtvarné výchovy PřF UP, která byla na tomto místě po dvě desetiletí dislokována.

Výstava potrvá do 15. 4. 1999.

Text a foto T. Jemelka

Věda – to je zkušenost tavená na plameni představitivosti.

Teorie nebyla překonána tím, že byl překonán teoretik.

-kos-

Události

Americký host na LF UP

V rotundové posluchárně Dětské kliniky LF UP a FNO přednášel 26. 3. pro úzký okruh posluchačů MUDr. Miloš Sovák, profesor radiologie Kalifornské univerzity (San Diego). Přednášku zahájil tvrzením, že již staří Indiáni a jejich medicinmani znali léčivé účinky rostliny *Taxus baccata* (tis). Tématem byly protinádorové účinky taxanu PB179. Jde o jeden z více než 200 derivátů taxolu, připravených chemickou syntézou v jeho laboratoři. Látka má významné účinky na buněčné kultury a na některé druhy lidských nádorů transplantované z pacientů nahým myším. To je genetický kmen bezsrstých laboratorních myší postřádaných brzlíky, a tedy s vyraženým imunitním systémem, užívaný také na naší lékařské fakultě v experimentální imunologii a onkologii. Autor prezentoval výsledky testování taxanu in vitro a in vivo. První fáze klinického testování probíhá nyní v Berlíně.

Americký host absolvoval LF UK v Praze a na Kalifornské univerzitě vede výzkumnou laboratoř o celkové rozloze cca 900m² s 16 graduovanými pracovníky, z nichž je jedenáct chemiků, další jsou orientováni průmyslově. Na obzoru je spolupráce prof. M. Sováka s MUDr. M. Hajdúchem, který vede Laboratoř experimentální medicíny Dětské kliniky LF UP.

-mh-

Zcela nekonvenčně a v duchu oproštěném od „hudebního akademismu“ absolvovala 23. 3. svým zpěvem absolventka Katedry hudební výchovy PdF UP Markéta Peterková. V doprovodu olomoucké jazzové kapely Jazz Dog Open přednesla světoznámé muzikálové, swingové a jazzové skladby.

Text a foto T. Jemelka

Podivné zákony z ještě podivnějších zemí

Z New York State University v Binghamtonu přišla od profesora Oty Ulče, politologa a odborníka na mezinárodní právo, zpráva o několika zákonech, v našem prostředí poněkud exotických. Jak jsem koupil, tak prodávám. Takže vězte ...

1. Většina zemí Středního východu uznává tento islámský zákon: „Kdo měl sexuální poměr s jehnětem, dopouští se smrtelného hříchu, jestliže poté jehně sní.“
2. V Libanonu je mužům dovoleno mít sex se zvířaty; musí však jít o samičky. Sexuální vztahy se samečky se trestají smrtí.
3. V Bahrainu může lékař legálně vyšetřovat ženské pohlavní orgány; je však zakázáno dívat se na ně při vyšetřování přímo. Dovoleno je jejich sledování pouze v odraze v zrcadle.
4. Muslimům je zakázáno dívat se na genitálie mrtvolky. Platí to i pro majitele pohřebních ústavů; pohlavní orgány zesnulého musí být po celou dobu zakryty cihlou nebo kusem dřeva.
5. V Indonésii se masturbace trestá stětím hlavy.

Šperky Pavla Herynka v Mnichově

Ve dnech 18. – 24. 3. 1999 proběhl na Novém výstavišti v Mnichově 51. ročník *Mezinárodního veletrhu technických a spotřebních řemesel I.H.M. 99*. Cílem veletrhu, který ročně navštíví více než 250 tisíc návštěvníků ze sedmadesáti zemí, je *velkolepá přehlídka inovací ze všech oborů uměleckého řemesla a snaha prezentovat nejnovější myšlenky, vynikající objekty a mimořádné unikáty*. V pavilonu Schmuck 99 věnovaném současnému šperku byla mezi pěti českými autory (J. Nováková, V. Nováková, Z. Roztočilová a P. Vogel) zastoupena rovněž tvorba doc. Pavla Herynka, působícího na Katedře výtvarné výchovy PdF UP.

Při tvorbě šperků v poslední době využívá autor zejména ocel, někdy v kombinaci s plastem a jinými materiály. Tvoří tak strážlivé, drobné civilistní objekty, jež odkazují k tvarosloví minimalismu. Šperky P. Herynka jsou součástí řady veřejných i soukromých sbírek u nás i v zahraničí. V únoru letošního roku se před-

P. Herynek: Brož Andulka, 1998, ocel, výška 68 cm

stavil v olomoucké Galerii Caesar výstavou cirkulárních kreseb a rotokaligrafií, která ozřejmila autorův vztah k prostoru, barvě i tvaru.

O. Badalíková,
Katedra výtvarné výchovy PdF UP

Tulipán zahájen

VPraze se konala 25. 3. 1999 slavnostní zahajovací konference nizozemsko-českého projektu ekologického vzdělávání a výchovy *Tulipán*, určeného především pro základní školy. Na projekt poskytlo subvenci Ministerstvo zahraničních věcí Nizozemského království, morálně i finančně jej podporuje i Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvo životního prostředí ČR. Při realizaci projektu bude spolupracovat všech devět pedagogických fakult v ČR s tzv. pilotními základními školami, jichž je v regionu každé pedagogické fakulty šest.

V regionu Pedagogické fakulty UP jsou to tři základní školy v Olomouci (ZŠ Demlova, Holečková, Svatý Kopeček), ZŠ Opletalova v Litovli, ZŠ Lutín a z okresu Kroměříž ZŠ v Kostelci u Holešova. S těmito školami budou úzce spolupracovat dva garanti projektu z Katedry přírodopisu a péstitelství PdF UP, ale i další tři učitelé PdF UP.

Hlavním organizátorem projektu je B. Warner z Holandska, obsahovým koordinátorem je RNDr. D. Kvasničková, ČSc. V čele projektu stojí řídicí výbor, který vede RNDr. E. Plachejdová, vedoucí komise pro ekologickou výchovu MŠMT ČR.

-bh-

Ve čtvrtek 25. 3. se v přednáškovém sále Centra Aletti uskutečnila přednáška a autorské čtení Václava Vokolka (na snímku vlevo s PhDr. P. Hanušskou). Bližší informace přineseme v příštím čísle.

Foto -tj-

Vzpomínky

Za profesorem B. Sařatou

Dne 9. 3. 1999 nečekaně zemřel dlouholetý zahraniční spolupracovník Pedagogické fakulty UP prof. dr. habil. Bogusław Sařata. Univerzita Marie Curie-Sklodowské (UMCS) v Lublinu a polská mykologie v něm ztrácejí vynikajícího mykologa a výborného organizátora vědecké činnosti. Na UMCS působil prof. Sařata již od roku 1963, v roce 1975 se stal vedoucím Zakladu botaniki oddělné. Koncem osmdesátých let se jako děkan fakulty UMCS zasloužil o prohloubení styků s UP – byl totiž jedním z iniciátorů uzavření smlouvy o vědecké spolupráci mezi UP a UMCS. Od roku 1987 úzce spolupracoval s Katedrou přírodopisu a péstitelství PdF UP, na níž absolvoval řadu krátkých studijních pobytů zaměřených především na mykofloristický výzkum České republiky.

-bh-

Z vědeckých pracovišť UP**Projekty a výsledky molekulární hematologie II/**

O tomto tématu rozmlouváme s **prof. MUDr. Karlem Indrákem, DrSc.**, přednostou Hemato-onkologické kliniky (HOK) LF UP a FNO:

Studium haplotypů zdravých jedinců přineslo nové překvapivé výsledky pro populační genetiku. Ukázalo, že naše populace je významně ovlivněna geny Keltů, kteří k nám kdysi přišli z mediteránní oblasti. Výsledky připravujeme pro zahraniční publikaci (Kynčlová, E., Kovyříková, L., Indrák, K. a kol.).

Vaše pracoviště se zabývá jen problematikou hemoglobinopatií?

V diagnostice hemoglobinopatií fungujeme jako jediné molekulárně genetické diagnostické centrum nejen v ČR, ale stále i pro SR.

V nenádorové problematice patří k dalším významným přínosům naší laboratoře identifikace vzácné mutace erythropoetivového receptoru vedoucí ke zmnožení červených krvinek u maratónského běžce z Moravy (Kralovíc B.R., Indrák K., Stopka T. a kol., Blood 90, 5, 1997). Mutace EPO receptoru účastníci se na regulaci červené krvetvorby byla celosvětově poprvé identifikována v roce 1991. Její objevení zbavilo trojnásobného olympijského vítěze v běhu na lyžích podezření z tzv. erythropoetivového doping, kterému byl vystaven po zjištění zmnoženého počtu červených krvinek ve svém kreačním obraze. Tento doping je známý především z aféry kolem cyklistické Tour de France 1998.

Mluvíte-li o nenádorové problematice, znamená to, že se na vašem pracovišti věnujete i problematice nádorových chorob? Název kli-

niky – hemato-onkologická – na to ukazuje. Studujete krevní nádory (leukémie a lymfomy) i na molekulárně genetické úrovni?

Ano. Vždyť průkaz tzv. Filadelfského chromozomu v roce 1960 (Nowell a Hungerford) do chronické myeloidní leukémie byl první genetickou změnou, která byla dána do souvislosti se vznikem nádoru. Jeho cytogenetická a molekulárně genetická analýza umožnila obecné pochopení nádorového působení řady dalších genů a vedly k založení oborů nádorové genetiky a molekulární genetiky. Nové poznatky jsou důležité nejen pro potvrzení diagnózy – např. u akutních leukémií se dnes již hovoří o jejich molekulárně genetické klasifikaci, ale pomáhají stanovit prognózu a významně tak přispívají k rozhodování při volbě individuálního léčebného postupu – „léčba na míru“.

S tím ovšem souvisí problém přesného hodnocení léčby před jejím zahájením, v průběhu i po ukončení.

Při hodnocení léčby nádorových chorob je důležité sledovat tzv. minimální zbytkovou chorobu. Při klasickém vyšetření krve jsme totiž schopni odhalit jednu nádorovou buňku mezi asi 10–100 buňkami – tedy vzhledem k existenci mnoha miliard krevních buněk v lidském těle je tato citlivost malá, umožňuje jen diagnostiku rozvinuté choroby. PCR techniky jsou schopny odhalit jednu nádorovou buňku mezi miliónem ostatních buněk. Tato citlivost, která je až o 5 řádů vyšší, je důležitá pro rozhodování o dalším postupu – i malá zbytková choroba znamená riziko opětného vzplanutí

nádoru. Navíc jsme pomocí kvantitativní PCR schopni včas odhalit růst nádorové masy a hrozící znovovzplanutí choroby v době, kdy ostatní vyšetřovací metody ještě signalizují, že je vše v pořádku.

Uplatňuje se tato metoda u transplantací?

Význam sledování zbytkové choroby roste s rozvojem autologních transplantací kostní dřeně, kdy pacient je sám sobě dárcem štěpu. Podání štěpu, který by byl významně „kontaminován“ nádorovými buňkami, by zvýšilo riziko opětného vzplanutí nádoru. Proto je potřeba po odběru krvetvorných buněk pomocí PCR vyloučit přítomnost zbytkové choroby ve štěpu. Během necelých dvou let jsme na HOK provedli 57 transplantací krvetvorných buněk a sledování minimální zbytkové choroby u vybraných malignit pomocí PCR u nás patří k rutinním vyšetřením.

Jak jste na tom s přístrojovým vybavením pro transplantace kostní dřeně?

Přístrojové vybavení i laboratorní zázemí HOK jsou na velmi dobré evropské úrovni.

Nadace HAIMAOM zřídila pracovišky HOK nedávno zakoupila přístroj Isolex 300i na imunomagnetické čištění štěpů krvetvorných buněk. Tento vysoce sofistikovaný přístroj nám nyní s pomocí monoklonálních protilátek umožní zbařit štěp minimální zbytkové choroby. Přístroj umožňuje odstranit ze štěpu také T-lymfocyty a snížit tak riziko nepříznivých imunitních reakcí, za které jsou právě T-lymfocyty odpovědné.

(Dokončení příště)
-mh-

Na aktuální téma**Úroveň naší vědy aneb potřebovali bychom znovu Rudolfa II.**

K napsání tohoto textu mě inspiroval článek v prvním čísle letošních *Science* (nejprestížnější časopis ve světě, USA) a také *Zpráva vlády o stavu české společnosti*.

Obě hodnocení stavu české společnosti i vědy nevyznívají zrovna pozitivně. Je faktem, že druhá výše jmenovaná zpráva je mírně zpolitizovaná, neboť to, co se zrovna nepodařilo, je se znaménkem minus, kdežto to pozitivní není nijak hodnoceno, pouze konstatováno jako fakt. Při přečtení *Zprávy* jsem se musel trochu usmívat, jak se říká „pod vousy“, neboť mně daný dokument mírně připomínal zprávy ze sjezdů ÚV KSČ. Na druhé straně je faktem, že se jedná o vůbec první hodnocení stavu společnosti od „samerové revoluce“. Nemohu tím pádem nesouhlasit, neboť jak jinak lze jít vpřed, když se pravidelně neprovádí analýza stavu společnosti (v USA prezident každý rok prezentuje zprávu o stavu unie), tedy i úroveň vědy, univerzit, výzkumných ústavů atd.

Je nepopiratelným faktem, že takové analýzy se u nás dosud neprováděly ani v oblasti vědy. Na druhé straně taková hodnocení za nás dělají jiní, viz např. *Science*, a nejsou zrovna lichotivá. Prezentovaná tabulka hodnocení úrovně české vědy a jejího financování v porovnání s ostatními postkomunistickými zeměmi byla převzata časopisem *Science* (viz str. 6). Že bychom si stáli moc dobře, to se opravdu nedá říci. Jak z tabulky vyplývá, tak jsme zapali nejen v oblasti ekonomické, ale i ve vědě. Řada sousedních zemí nás výrazně předběhla. Z tohoto důvodu se ptám, jaké jsou důvody našeho zaostávání?

V žádném případě zřejmě nepostihnou všechny důvody a určitě nenaleznu řešení. Spíše bych chtěl nastínit alespoň některé problémy, o kterých si myslím, že uvedený stav způsobily a porovnat uvedený stav se světem.

Proč nás tedy během posledních 10 let předběhla řada bývalých zemí východního bloku? Snad několik příkladů, z nichž některé jsou rovněž uvedeny ve výše zmíněném *Science*:

Například Maďari, Poláci, Slovinci, ale i Bulhaři, Estonci, Litevci a další dnes pracují ve velkém množství zahraničních laboratoří a často na vůbec nejlepších pracovištích ve světě. Tím se stávají autory či spoluautory řady dobrých či vynikajících publikací, aniž na to přispívají jejich vlády. Pobyt v zahraničních laboratořích má nejen dopad na zvýšení kvality publikací, ale logicky i na další vývoj vědy v dané zemi, třeba tím, že po návratu z ciziny jsou tito pracovníci schopni žádat o mezinárodní granty, publikovat v zahraničních časopisech atd. Musím bohužel konstatovat, že v řadě špičkových laboratoří v Evropě jsem potkal hodně Maďarů, Poláků, Slovinců, ale i občanů dalších zemí, méně pak Čechů a Slováků. Ptám se proč? Kdyby např. univerzity zavedly podmínku, že bez dlouhodobější zahraniční stáže není možné se habilitovat či žádat o profesorské řízení, tak by počet našich pracovníků v zahraničních laboratořích určitě stoupl a tím i úroveň českého vysokého školství. V zahraničí tento systém běžně existuje. Např. v Německu není možné vystudovat a udělat doktorát na stejné univerzitě, kde posléze žádat o profesorskou pozici.

Slovinsko investovalo velké množství prostředků na vědu rovněž do budování moderních výzkumných institucí a zejména do vysílání mladých lidí do zahraničních laboratoří. Dokonce uvádí, že 80% absolventů univerzit prochází zahraničními pracovišti. Každému musí být jasné, jak obrovský dopad to má nejen na ekonomiku, ale i na úroveň vědy a školství.

Zapomněli jsme na investice do progresivních oborů a výrazně jsme se v těchto oblastech opozdili, zejména pak v oblasti molekulární biologie, biotechnologií a informačních systémů (dnes nejprogresivnější obory – prohlédněte si některé z čísel *Science* či *Nature*). Např. v Maďarsku se podařilo za podpory EU vybudovat v Szegedu zcela moderní molekulárně-biologický ústav, který přímo chrlí moře publikací v nejprestížnějších časopisech, kam se my probíjáváme jen s obtížemi. My jsme naopak zabránili založení Středoevropské univerzity v Praze, která byla posléze umístěna do Budapešti a která je financována multimiliarděrem Sorosem. Kromě jiného jsou na tuto univerzitu nakupovány vynikající odborníci z celého světa, k čemuž u nás nejsou vytvořeny ani bazální podmínky v rámci nového vysokoškolského zákona (viz *Titulománie v českých zemích*, str. 6).

Nadále nám odcházejí nejschopnější lidé do zahraničí a je jen málo těch, kteří se snaží jim odpovídající podmínky. Pro příklady nemusíme chodit daleko. Např. asi jeden z nejlepších absolventů UP současné doby je Jiří Bártek, který nakonec skončil v Dánsku, kde mu byly ochotni vybudovat laboratoře, zabezpečit lidi i pomoc s financemi. Laborať pod jeho vedením publikuje většinu prací právě ve výše zmíněném *Science* a dalších vynikajících časopisech. Pro porovnání v Maďarsku naopak probíhá úplně opačný proces, tzn., že se snaží „nakupovat“ (přilákat) mozky ze zahraničí. Promarnili jsme i šanci získat řadu vynikajících odborníků ze země bývalého Sovětského svazu. Zejména Rusko se hemžilo nepřehledným množstvím vynikajících chemiků, fyziků, matematiků i představitelů dalších

Dokončení na str. 6

Představujeme: externí členové nové Vědecké rady UP

V tomto čísle univerzitního týdeníku představujeme poslední dva externí členy Vědecké rady UP v období od 1. 1. 1999 do 31. 1. 2000: **JUDr. Eliška Wagnerová, předsedkyně Nejvyššího soudu ČR**

nar. 7. 9. 1948 v Kladně. Absolventka Právnické fakulty UK v Praze, 1977 advokátní zkuška, 1987 absolvovala kurz veřejného práva na Ludwig-Maximilian Univerzitě v Mnichově, 1994–1996 postgraduální doktorantské studium – (PhD) na Katedře politologie Masarykovy univerzity v Brně. V roce 1975 působila jako podniková právnička v tehdejší ČSSR, v letech 1976–1982 jako advokátka v tehdejší ČSSR. V letech 1984–1989 působila jako poradkyně pro československé právo v SRN, v letech 1992–1993 (srpen) jako členka Advokátní komory v ČR, v letech 1993–1996 jako asistentka (vědecká spolupracovnice) předsedy Ústavního soudu ČR. V roce 1994 předná-

šela na PF UP v Olomouci v oboru srovnávací ústavní systémy, rok 1996 je charakteristický spoluprací s Univerzitou v Grazu (Rakousko), a to na projektu týkajícího se srovnávání Ústav ČR, Slovenska, Rakouska, Německa. V letech 1996–1998 soudkyně Nejvyššího soudu ČR. Od srpna 1988 je předsedkyní Nejvyššího soudu ČR.

Zajímavá je také její aktivita a praxe na poli lidských práv: 1984–1989 – poradenství pro uprchlíky z někdejší ČSSR, 1993–1996 pak aktivně spolupracovala na rozhodnutích Ústavního soudu ČR, 1984 publikovala na poli lidských práv a ústavního práva. Od roku 1996 je také členkou předsednictva Mezinárodní sítě žen.

Publikační činnost: 1996 – Ústavní soudnictví, 1997 – Ústavy států Evropské unie (překlad do češtiny), 1996 – Normativní principy v české ústavě a forma vlády v ČR – dvě kapi-

toly pro přípravovanou publikaci Univerzity v Grazu, 1995 – Přirozené právo, spravedlnost a lidská práva jako zdroj práva, Politologický časopis 4–95, 1995 – Vliv parlamentů, vlád a politických stran na výběr soudců ústavních soudů, Právní rozhledy 7–95, 1997 – Soudní kontrola správních aktů – Parker School Journal of East European Law – 4/1998, 1994–1998 – řada článků v českých právních časopisech a články v listu Lidové noviny k tématům jako např. Vliv lidských práv na aplikaci práva obecnými soudy, komentáře rozhodnutí Nejvyššího soudu atd. (S problematikou lidských práv se seznámila při svém exilovém pobytu v SRN a Kanadě.)

Doc. Pavel Zatloukal, ředitel Muzea umění v Olomouci

nar. 27. 10. 1948 v Olomouci, nyní ředitel Muzea umění v Olomouci, člen Rady města Olomouce, člen věd. rad Ministerstva kultury ČR, FA VUT v Brně aj. Absolvent FF UP, obor dějiny umění. Studijní cesty Polsko, Německo, Jugoslávie, SSSR, Maďarsko, Itálie, Rakousko, Švýcarsko, Francie, studijní pobyty v severní Itálii, v Berlíně, Mnichově, Vídni a Krakově. Z díla: katalogy výtvarného umění, řada kolektivních výstav a články v časopisech a sbornících atd.

-red-

Diskuse, názory, ohlasy

Titulománie v českých zemích

Nemohu, abych se nevyjádřil k jednomu problému, který mi po Novém roce vyrazil dech. Tím problematickým se mně jeví nový vysokoškolský zákon. Ten totiž zavádí novou snůšku titulů, kterých již bez toho máme nepřeberné, řekl bych dokonce nepřehledné množství. Místo toho, aby se zavedl před naším vstupem do Evropy jednoduchý systém běžný ve světě a zrušily se tituly používané za posledních 50 až 60 let, zavádí se např. pro absolventy doktorandského studia v Evropě zcela neběžné PhD. Kombinace Mgr. s PhD musí při spojení se jménem logicky vypadat tristně a pokud si někdo vystaví tuto sbírku titulů u svých dveří, zahraniční návštěvníci musí automaticky koulet očima, případně padat do mlob z toho, jak geniální máme vědce, když je tak honosně titulujeme.

Nemohu, abych zde rovněž nekonstatoval, že většina těch, kteří prošli zahraničními laboratořemi, tyto tituly stejně nepoužívají a vlastně „zneužívají“ (v případě, že vůbec nějaký titul při styku s cizinou používá) titul Dr. pouze před jménem, který je ve světě běžný. Dokonce i v anglosaských zemích, včetně USA, používá dnes řada vědeckých pracovníků titul Dr., a to i přesto, že jsou PhD. Kromě jiného je v současné době stále silící tendence používání titulů zcela vymýtit, neboť valná část akademických obcí má pocit, že se vyvyšuje nad své okolí. Proč se totiž povyšovat nad ostatní, když jsem vystudoval univerzitu či udělal doktorát. Žádná jiná profese přece také titul nemá. Já osobně znám řadu představitelů jiných profesí, kteří často svými znalostmi výrazně předčí některé univerzitní pány profesory.

Nový vysokoškolský zákon jde z tohoto pohledu tedy úplně opačným směrem, tedy ne do Evropy, ale s hlavou skloněnou (jako beran) směrem od ní. Jsme doopravdy výjimečnou zemí, která se tímto směrem ubírá. Byl jsem z výše jmenovaného zákona tak rozčarován, že jsem nakonec poslal e-mail všem svým známým, dnes již prakticky ve všech evropských zemích, abych se jich zeptal, jaké tituly se používají v té které zemi. Všude, kde jsem se ptal obecně platí:

Úroveň naší vědy aneb potřebovali bychom znovu Rudolfa II.

Dokončení ze str. 5

oborů. Ti všichni skončili na univerzitách jinde ve světě, tedy nejen v USA. Kdyby byli včas kontaktováni, věřím, že některý z nich by do ČR určitě pracovat šel.

V řadě významných institucí nebyl ani po deseti letech od „sametové revoluce“ vypracován tzv. „Police System“, tedy ani na univerzitách. Součástí takového systému jsou i pravidla, za jakých je možno obhájit doktorát, habilitovat se, či stát se profesorem. Neexistují často ani pravidla, která by vedla ke každoročnímu pravidelnému hodnocení výkonnosti jedinců či pracovišť. Takové systémy přitom běžně fungují na každé zahraniční univerzitě. To znamená, že každý pracovník předkládá na konci starého či na začátku nového roku seznam publikací, patentů, odučených hodin atd. Často jsou vytvářeny i seznamy produktivity jednotlivců. Podle čeho jiného také úroveň pracovníků univerzit hodnotit? Kvalita výuky bývá např. hodnocena zvláštními dotazníky, které jsou rozdávány studentům na konci semestru. V případě značné nespokojenosti studentů s úrovní výuky je danému profesorovi jednoduše pozastavena výuková činnost, např. na 1–3 roky. Nechápu, proč se stále bojíme udělat seznam a říci: ten je vynikající a ten průměrný. Všude ve světě jsou na univerzitách vynikající odborníci a pak třeba ti, kteří jsou vynikajícími učiteli. Dokonce i na Sorboně, v Oxfordu či v Cambridge. Z těchto důvodů jsme obecně stále jen průměrní a podprůměrní a chybí nám opravdu špičkoví odborníci. Zřejmě se jich bojíme a bojíme se asi toho, aby někdo náhodou nebyl první a nezneužil toho. Musím konstatovat, že jsem se ale ještě nikdy nesetkal s tím, že by ti první někdy něčeho zneužívali. Většinou se jedná o velmi velkorysý jedince. Domnívám se rovněž, že by bylo např. velmi poučné pro management fakult či univerzity srovnat výše zmíněné parametry s obdobnými rozborů rakouskými, holandskými či dánskými (přibližně stejně velké země). Prozatím je zajímavé podívat se alespoň na přehled cca 10000 nejcitovanějších chemiků: (<http://pcb4122.univ-lemans.fr/cgi-bin/chimistes.pl>) nebo 1120 nejcitovanějších fyziků (http://fluio.univ-lemans.fr:8001/1120_physiciens.html).

Prvního českého chemika (nepočítáme-li emigranty) najdete v tomto seznamu na 1.783 místě (další jsou na 1.837, 3.686, 4.072 atd.)

Myslím, že naši vědci by prospělo, kdyby se údaje o publikační a citační úspěšnosti co nejvíce zveřejňovaly a kdyby se každoročně popularizovaly a třeba i nějak oceňovaly nejvýraznější publikační úspěchy (publikace v nej-

prestižnějších světových časopisech, výrazné monografie atd.). Zatím je zastáván názor, že by se takové údaje mohly nějak „zneužít“. Mně není jasné jak. Snad jen tak, že by to měli těžké ti, kteří skutečnou vědeckou produktivitu musí nahrazovat jinak a jsou spíše „vědci honoris causa“. Nikdo rozumný nebude samozřejmě popírat, že existuje řada výrazných vědeckých či učitelských osobností, které sice citací mnoho nemají, ale jejich obrovské zásluhy jsou jinde – popularizace, knihy, učebnice, výuka, management atd. Kromě jiného jde o to stimulovat především mladé pracovníky univerzit. Jde totiž zejména o budoucnost, o budoucnost nás mladších a zejména o budoucí pozici univerzity v rámci EU.

Jsem rád, že se objevují alespoň první vlaštovky, např. ve formě zpráv v bulletinu UP o produktivitě významných center financovaných z programu 250, či oznámení o nových knihách zaměstnanců UP v zahraničí, či patentech atd. Jde zatím ale pouze o vlaštovky. Jinak je tendence vše mlžít.

Jsem přesvědčen, že když si poctivě řekneme, jak na tom opravdu jsme ve srovnání s vyspělou cizinou, budou mnohem věrohodnější i naše snahy o získání vyšší finanční podpory ze strany státu. Prozatím mám pocit, že využíváme na vědu podstatně více finančních prostředků než okolní reformující se země, které naopak za méně peněz dokáží vytvořit mnohem více kvalitnějších publikací (viz tabulka).

Doc. M. Strnad,
Laborační ústav pro regulátory

Tabulka:

Základní statistiky východoevropských zemí:

Země	% HDP vynakládané na vývoj (1994–95)	citační impakt (1993–97)
Bulharsko	0,60	1,52
Česká republika	1,15	1,57
Estonsko	0,63	2,29
Maďarsko	0,89	2,64
Lotyšsko	0,52	1,59
Litva	0,48	2,27
Polsko	0,84	2,11
Rumunsko	0,68	1,30
Slovensko	1,01	1,17
Slovinsko	1,61	2,19
EU Average	1,84	n/a
USA	2,64	5,36

(Science, 1/1999, str. 24)

1) po ukončení univerzitních či vysokoškolských studií se titul neuděluje;

2) po ukončení doktorandských studií získává absolvent titul Dr. či PhD v anglosaských zemích (Anglie, USA, Kanada atd.);

3) nikde neexistuje titul docent; v některých zemích ještě dožívají habilitace, které mají ale pouze jediný význam, a to, že žádost o profesorskou pozici musí předcházet habilitační řízení;

4) neuděluje se titul profesor a na univerzitách existují pouze profesorské pozice, které se obsazují konkurzním řízením, tzn., že označení profesor se chápe jako funkce na univerzitě (pozice), ale ne titul. Je ale faktem, že se titul „Prof.“ vyplývající z profesorské pozice na univerzitě běžně ve světě používá. V případě, že ale odejdete z univerzity, už nejste „Prof.“.

Jaký má tento jednoduchý systém význam? Obrovský. Vzhledem k bazální jednotnosti univerzitních systémů ve světě je pak možné žádat o profesorskou pozici (Professorship) kdekoli ve světě. V řadě velkých zemí (USA, Německo, Anglie atd.) jsou konkurzy velmi tvrdé. Rád vzpomínám na jeden konkurz, jehož průběh jsem měl možnost osobně pozorovat na prestižní anglické univerzitě v Cambridge. Ze 127 přihlášených na post vedoucího oddělení mikrobiologie (cca 200 zaměstnanců) bylo vybráno zvláštní komisí 15 uchazečů. Všichni byli jednotlivě pozváni na osobní konzultace s komisí. Ta nakonec usoudila, že žádný z uchazečů není dostatečně vhodný (kvalitní) a rozhodla se vypsát druhé kolo s tím, že budou vysláni agenti do světa k lovu ještě lepších kandidátů (samozřejmě s nabídkou tučných honorářů). Nakonec „koupili“ nějakého profesora z Francie, na jehož jméno si nevzpomínám. Je faktem, že globalizace vede ke značnému zvýšení konkurence a prolíná si i do oblasti vědy a vysokého školství, kde se projevuje (i uplatňuje) podobně jako ve sportu, umění atd.

Vrátím-li se k novému vysokoškolskému zákonu, pak musím jen konstatovat, že podobný systém se u nás nedá uplatnit. Můžeme tak jen se steskem vzpomínat na léta dávno minulá, kdy na našich univerzitách vyučovali tak slavní lidé, jako byl Einstein, Sachs a další, kteří získali profesorské pozice na Karlově univerzitě. Nový vysokoškolský zákon neumožňuje, aby byl na obsazení místa vedoucího katedry či na profesorské místo přijat někdo ze zahraničí. Jakladním problémem je totiž to, že takový jedinec nemá podle vzoru ryze „českého“ zákona dostatečnou sbírku titulů. Zda je náhodou nositelem Nobelovy ceny, není v našich podmínkách důležité. Dále vlastně neexistuje ani ve světě známý a používaný systém profesorských pozic. Není to smutný stav pár let před přijetím ČR do EU? V tomto ohledu jsou na tom okolní země mnohem lépe.

Zájem ze zahraničí stát se profesorem na některé české univerzitě určitě je. Ptal jsem se několika svých přátel a nebyli proti, a to i přes významné platové rozdíly. Být profesorem je totiž otázka prestiže. Dále vzhledem k tomu, že se blížíme EU, dá se předpokládat přibližování se platů běžným v EU. A tak se ptám, není to šance k výraznému zvýšení kvality našich univerzit? Dělá se to jednoduše. Univerzita vypíše konkurz na obsazení profesorské pozice v *Nature*, *Science*, či jiném prestižním časopise. Ani to moc nestojí a určité to stojí za zkoušku. Schválně se přesvědčte ve výše jmenovaných časopisech, že tento systém používají skoro všechny země (nám často i velmi exotické). Všude totiž platí, že napřed musíš být vynikajícím odborníkem a až poté se můžeš stát vysokoškolským učitelem. Jak jinak totiž zajistit vysokou odbornou úroveň výuky?

M. Strnad,
Laboratoř růstových regulátorů LF UP

Zkušenosti ze zahraničí

Pozdrav z Izraele: Clore Scientific Garden

Zahrada vědy – otevřené muzeum s řadou vědeckých atrakcí se právě zpřístupňuje veřejnosti v areálu Weizmannova institutu v Rehovotu, asi 20 km jižně od Tel Avivu. „Naší jedinečností je, že všechny exponáty máme pod širým nebem“, srovnává hrdě zdejší zařízení s podobnými institucemi v USA, Indii i jinde jeho duchovní otec dr. Moshe Rishpon. Na jednom travnatém hektaru si můžete pohrát se zařízeními na výrobu různých druhů vln, na vlastní kůži vyzkoušet chůzi i skoky s gravitací zredukovanou na měsíční hodnotu, poznat sílu slunečních paprsků přinucených konat práci, šeptat si přes akustická zrcadla – zatím je tu celkem padesát exponátů.

„Ale ještě dalších padesát chceme dát dohromady“, svítí nadšením z očí dr. Rishpona, vedoucího zdejšího mládežnického centra, které má na starosti kromě *Zahrady vědy* ještě letní tábory mladých vědců, olympiády, styk středoškoláků s výzkumníky Weizmannova institutu přímo v jejich laboratořích ...

Pětí lidem trvalo asi rok a půl všechna zařízení zkonstruovat. Rozpočet – tři miliony dolarů, hlavní donátorkou je paní Clorová, jejíž rodina vlastní síť obchodních domů v Británii. Není špatné mít bohaté strýčky a tetičky v zámoří a být s nimi zadobře. Veliké nerezové setrvačnický roztočíte, podržíte v ruce a sami ucítíte podivuhodnou sílu gyroskopu; stočíte osu setrvačnicku a kolotoč, na kterém stojíte začne náhle rotovat. Vlnostroj, vypínající se do výšky 15 metrů: „Tohle je výhoda otevřeného prostранství, výhoda izraelského podnebí“. Ročně se tu počítá s přílivem 150 000 návštěvníků z celého Izraele. Člověk si bezděčně vybaví docenta Zouželku, který podobné hračky stavěl v menším měřítku, téměř na

koleně, ale s nemenším entuziasmem na naší přírodovědecké fakultě.

„Vy jste z Česka? Na podzim jedu do Prahy – na výroční konferenci technických muzeí“, říká mi dr. Rishpon. „Tamější ředitel je veliký nadšenec, moc se tam těším.“

Oblíbenou Topologická prolézačka – Möbiova páska.

šich děti jsou houpačky – sprážená kyvadla. Jedna houpačka je v klidu, druhou rozhoupete – a za chvíli pozorujete, jak se energie přelévá, původně klidná houpačka se rozhoupává stále silněji, zatímco ta druhá se zastavuje až se úplně uklidní – a za chvíli zase naopak. „Houpačky, co se samy rozhoupou“, tomu přezdívali. Jen si užívejte... Člověk postiženému fyzikou se zatím začnou vybavovat jevy, za kterými může vystopovat variace téhle hračky. Normální módy, Rabiho oscilace, jaderná magnetická rezonance, amoniakový maser, kvantový Zenonův jev... už mnohokrát nám tenhle jednoduchoučký model poskytl cenné služby. „Musíme přece lidem ukázat, o čem věda je, a nejlépe hned těm nejmlad-

Povídka

Sławomir Mrozek: Podezření

Přišel ke mně Kohout, nějaký ustaraný a zároveň vzrušený.

„Je taková věc ...“ začal vážným hlasem.

„Taký si myslím, že je,“ odvětil jsem. „Ale jaká?“

„Zdá se, že Lišák je Žid.“

Až mi to vzalo dech.

„Jak to víš?“ zeptal jsem se, když jsem dech zase popadl.

„To se ví.“

„Ale jak to, že se to nevědělo dřív?“

„Protože nejdřív se neví, a potom se ví. Vždycky je to tak, a nikdy naopak.“

„Takže co teď uděláme?“

„Především není nutné, aby on věděl, že my víme. Sice je to Žid, ale přece jenom Lišák.“

„Správně, ještě by si myslel, že jsme antisemiti.“

„Jen ať si to zkusí!“ vykřikl Kohout.

„O čem debatujete?“ zeptal se Lišák, který zrovna přicházel.

„O tom, že my vlastně máme velice rádi Židy,“ zakokřhal Kohout.

„Přestaň ...“ zašeptal jsem. „Teď už jsi mu to naznačil.“

„Proč?“ podivil se Lišák. „Židi mají špatnou povahu a kradou kuřátka na macesy.“

„Skrývá se,“ pošeptal mně Kohout.

„To máš vlastně pravdu,“ řekl jsem Lišákov. „Židi, táhněte do Palestiny!“

„Naopak, Židi, táhněte z Palestiny! Jsi opožděný, nebo co?“

„Nejsem opožděný, jenom jsem se spletl.“

„To kvůli Židům,“ řekl Lišák. „Oni vždycky matou.“

„Vidíš, jak předstírá?“ pošeptal mi Kohout.

„Mluví špatně o Židech, aby od sebe odvrátil podezření. Teď už není žádných pochyb.“

„No, jsou výjimky,“ snažil jsem se to zmírnit, protože mi bylo Lišáka líto. Pořád je to kamarád, i když Žid. „Někteří matou neúmyslně.“

„Zbláznil ses?“ pošeptal mi Kohout. „Vždyť on nás mate úmyslně.“

„Všichni Židi matou úmyslně, bez výjimek,“ prohlásil rozhodně Lišák. „Právě podle toho se poznají.“

Nastalo ticho. Lišák se přiznal. Těžko říct, jak teď reagovat.

„Proč najednou nic neříkáte?“ podivil se Lišák. „Hájíte Židy.“

„My? Ne, jenom tak nějak ...“ nevěděl Kohout kudy kam.

„Asi bude přšet,“ pokoušel jsem se změnit téma.

„Co do toho pleteš počasí,“ rozčílil se Lišák. „Cosí tady pletete... A co když ... A co když vy sami jste, hm?“

„My?“ vykřikl jsem sborově.

„Jak proč vy tak jaksi podivně...“

„Pojďme,“ řekl jsem Kohoutovi. „Nebudeme se s ním bavit.“

„Správně,“ přitakal Kohout. „Všechno má své meze.“

Otočili jsme se a zvolna odcházeli.

„Moment!“ zavolal na nás Lišák. „Počkejte! Vždyť jsem si dělal jen legraci!“

Ale my jsme odešli a ani jsme se neohlédli. Co si budeme zadávat s tím Židem.

Přeložili studenti olomoucké polonistiky

ším. Ať si udělají co nejpravdivější obrázek.“ Sinus-Gordonova rovnice, kink-soliton, jako studentovi to pro mne byly zprvu jen nesrozumitelné vzorečky, kterými jsem se ztuhla prokousával. Tady stačí zatočit klikou a soliton – smyčka kolíků pružně propojených na vodorovných drátech – se rozběhne přímo před vašima očima. „Někdo třeba zjistí, že věda pro něj není – aspoň ale bude ušetřen pozdějších zklamání, a možná v něm zůstane spíše přátelský vztah k vědcům,“ mluví dr. Rishpon o poslání celého mládežnického centra. „Ale ten, kdo si uvědomí, že právě tohle je jeho svět, může se tu začít účastnit opravdového vědeckého výzkumu už velice zamlada.“

„Říkáte tomu *Zahrada vědy*, ale to, co tu vidím, je skoro samá fyzika“, ozve se námitka účastníka setkání. „To máte pravdu, s tím je trochu potíž. Zatím jsme nepřišli třeba na nic vhodného z chemie, co by bylo zajímavé a přitom bezpečné. Ale pokud budete mít nějaký dobrý tip, dejte nám vědět, určitě to uvítáme.“

Jestli budete mít cestu do Izraele, udělejte si v Rehovotu zastávku. Včera tu byl natáčet pro Českou televizi dr. Petr Jakeš pořad *Vědník*; snad by se to mělo vysílat už v březnu, tak pokud budete mít čas, zapněte si televizi. A jestli sem chcete nahlédnout přímo, bez dalekého cestování, klikněte si na <http://www.weizmann.ac.il/youthact/english/>.

Z Rehovotu, 26. 2. 1999, zdraví

RNDr. T. Opatrný, Dr.
z *Katedry teoretické fyziky PŘF UP*
Foto autor

Pane, vy jste jojo!

Academia film 1999: 3. – 6. května (VIII)

Udělení ceny za celoživotní dílo

Vědecká rada Univerzity Palackého schválila na svém posledním zasedání (7. 12. 1998) návrh na *Cenu za celoživotní dílo Academia filmu Olomouc*. V souladu se statutem AFO 1999 bude Cena za celoživotní dílo AFO 1999 udělena Lennartu Nilssonovi, a to za mimořádný přínos k rozvoji zkoumání lidského těla. Jeho dílo odkrývající tajemství zrodu člověka má mimořádný význam nejen pro medicínu a pro vývoj filmové techniky, ale i nepominutelný filozofický rozměr.

Lennart Nilsson zahájil svou kariéru jako žurnalistický fotograf. V padesátých letech začal blíže studovat život zvířat a lidské tělo a pomocí nových technologických postupů, včetně mikroskopické kamery, zaznamenal

...a příští týdny...

6. DUBNA

Katedra algebry a geometrie PŘF UP, Tomkova 40, posl. č. 301, 13.00 hod.: Prof. RNDr. J. Rachůnek, DrSc. Nekomutativní zobecnění MV-algeber. Seminář. Pořádá Katedra algebry a geometrie PŘF UP.

7. DUBNA

Katedra geografie PŘF UP, tř. Svobody 26, učebna Z, 14. 30 hod.: Doc. RNDr. V. Voženílek, CSc. – Zapolární pohoří Putorana. Přednáška. Pořádá Česká geografická společnost, středomoravská pobočka.

Středisko Britské rady, Křížkovského 14, místnost č. 204, 14.30 hod.: Plyway to English – the Smile Method. Praktický seminář pro učitele žáků věkové kategorie 5–7 let povede O. Staňková (nakl. Cambridge University Press).

Muzeum umění Olomouc, Denisova 17, 18.30 hod.: Představují se studenti Katedry hudební výchovy PdF UP T. Pavlík a M. Nepilová.

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Posel z Liptákova II. Studenští cimrmanologové opět v divadelní hře prudce komického zaměření.

8. DUBNA

Kongresový sál SLO UP a FÚ AV ČR, tř. 17. listopadu 50, 13.00 hod.: Faisal A. A. El-Orany (Ismailia, Egypt) – Quantum statistical properties of highly correlated squeezed parametric systems. Optický seminář. Pořádá Katedra optiky a Laboratoř kvantové optiky PŘF UP, SLO UP a FÚ AV ČR, pobočka JČMF v Olomouci a FVS JČME.

12. DUBNA

Středisko Britské rady, Křížkovského 14, místnost č. 204, 14.30 hod.: A Guide to the Internet for English Teachers. Třetí část kurzu povede Mgr. R. Špaček.

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Petr Lutka + Eva Henychová. Pořádáno ve spolupráci s rádiem Proglas studio Radim Olomouc.

13. DUBNA

Katedra algebry a geometrie PŘF UP, Tomkova 40, posl. č. 301, 13.00 hod.: Prof. RNDr.

J. Rachůnek, DrSc. Nekomutativní zobecnění MV-algeber. Seminář. Pořádá Katedra algebry a geometrie PŘF UP.

Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PŘF UP, Tomkova 40, posl. č. 202, 13.30 hod.: Doc. RNDr. B. Půža, CSc. (PŘF MU Brno) – Princip apriorních odhadů. Seminář. Pořádá JČMF, pobočka Olomouc a KMAAM PŘF UP.

Katedra teorie a dějin dramatických umění, posluchárna U1, Křížkovského 8, 11.30 hod.: Doc. L. Kundera: Německé barokní drama a poezie (4. přednáška).

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Dekadentní divadlo Beruška.

14. DUBNA

Filmový sál FF UP, Křížkovského 8, 18.00 hod.: Vladimír Hulec: Site specific. Přednáška, projekce a diskuse o jedné (příp. dalších) z forem alternativního divadla dnes. Pořádá Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP.

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Psí vojáci + Filip Topol.

Katedra historie FF UP, Křížkovského 10, zadní trakt, II. posch., 16.45 hod.: Mgr. Martin Elbel – Bohemia Franciscana. Doktorské čtení (nahlédnutí do tvůrčí dílny nejmladší generace odborných asistentů Katedry historie FF UP).

15. DUBNA

Filmový sál FF UP, Křížkovského 8, 9.45–17.30 hod.: Doc. R. Adler: Základy sémiologie dokumentárního filmu. Druhý blok přednášek a projekcí. Pořádá Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP.

Kongresový sál SLO UP a FÚ AV ČR, tř. 17. listopadu 50, 13.00 hod.: J. Fiurášek – Generace stlačeného světla v ramanovských vazebních prvcích. Optický seminář. Pořádá Katedra optiky a Laboratoř kvantové optiky PŘF UP, SLO UP a FÚ AV ČR, pobočka JČMF v Olomouci a FVS JČME.

Vlastivědné muzeum Olomouc, nám. Republiky 5: Vernisáž výstavy Retrospektiva díla Jeana Graniera, malíře art brut. Akce v rámci francouzských kulturních dnů v Olomouci Rendez-vous v Olomouci.

Jazz Tibet Club, Sokolská 48, 19.00 hod.: Poetický svět Suzanne Renaudové a Bohuslava Reynka – divadelní společnost Divadlo na voru. Akce v rámci francouzských kulturních dnů v Olomouci Rendez-vous v Olomouci.

16. DUBNA

Filmový sál FF UP, Křížkovského 8, 8.00–11.15 hod.: Doc. R. Adler: Základy sémiologie dokumentárního filmu. Pořádá Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP.

-mav-

Redakční rada a redakce Žurnálu UP přeje všem čtenářům příjemné prožití velikonočních svátků.

-map-